

Hírlevél – BEMSZ visszaélésmegelőzési szekció

Több mint egy éve nemzeti szabványként is elérhető az ISO 37001 szabvány (magyar nevén (MSZ ISO 37001:2019, Antikorrupciós irányítási rendszerek), amely a gazdasági szereplők tisztességes üzleti magatartásának üzenetét tovább erősítheti egy tanúsítható irányítási rendszer bevezetésével.

Cikkünkben ismertetjük, hogy milyen lépéseket tehetnek a hazai verseny- és a közszféra szereplői, hogy a tanúsítvány megszerzéséhez elengedhetetlen feltételeket biztosítani tudják, valamint külön kitérünk a belső ellenőrök kapcsolódó feladataira.

De mi is pontosan ez a szabvány?

Az ISO 37001 Antikorrupciós irányítási rendszerek szabványt az International Organization for Standards (Nemzetközi Szabványügyi Szervezet) publikálta 2016-ban azzal a céllal, hogy meghatározza az antikorrupciós irányítási rendszerek kialakításának, fenntartásának és folyamatos fejlesztésének alapvető követelményeit. Ezenkívül a szabvány útmutatást nyújt a potenciális alkalmazóknak, az üzleti vállalkozásoknak és állami szervezeteknek a szabványnak való megfelelés céljából szükséges intézkedésekről. A 2016-ban megjelent nemzetközi szabványt a Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) 2019. október 1-jén – többek között az EY Magyarország támogatásával – magyar szabványként is kiadta.

A szabványt kidolgozói egy rugalmasan alakítható kerettel tették elérhetővé valamennyi méretű és iparágban működő társaság számára. Így a nagy számú szállítóval dolgozó, magas korrupciós kockázatú országokban vagy iparágokban működő szervezeteknek a szabvány bevezetését kiemelten kell kezelniük, mivel az ISO 37001 kockázat alapú megközelítésre épül, azaz megköveteli a releváns kockázatokra szabott kontroll rendszer kialakítását és folyamatos fejlesztését.

Kiemelendő, hogy az ISO 37001 ugyanabba a struktúrába építi fel az első alkalmazás bevezetéséhez szükséges követelményeket, mint a már korábban megjelent ISO szabványok, így a már széles körben elterjedt ISO 27001 Információs irányítási rendszer tanúsítvány vagy az ISO 9001 Minőségirányítási rendszer tanúsítványa. Ezen tulajdonsága a szabványnak segít a szervezetek számára, hogy könnyedén támaszkodhassanak a már más területeken elvégzett munkára, és hogy olyan vesztegetés elleni rendszert vezessenek be, amely integrálható más irányítási rendszerekkel, annak érdekében, hogy képes legyen a társaság saját működésének több szempontú, integrált monitorozására.

Magyarországon a 4IG Nyrt. az elsők között szerezte meg az MSZ ISO 37001:2019 tanúsítványt 2021 januárjában, melyre az EY Magyarország Felelős Üzleti Működés Szolgáltatások területével együttműködve készült fel.

Mi az ISO 37001 tanúsítvány hozzáadott értéke?

A tanúsítvány számos módon járul hozzá a szervezet versenyképességének növeléséhez, amelyek közül az alábbiakat emeljük ki:

- A tanúsítvány nemzetközileg ismert és elismert,
- Elősegíti a prudens vállalati működést,
- Kezeli az etikátlan viselkedésből (vesztegetés, korrupció stb.) eredő üzleti- és hírnévkockázatot,
- A többi piaci szereplő és saját munkavállalók felé a vállalat etikus működést kommunikál,
- Bizalmat épít és tart fenn a harmadik felekben,
- Lehetőséget ad a vezetésnek, hogy megelőzze vagy időben észlelje az etikátlan cselekedeteket,
- Biztosítja a következetes szankcionálást,
- Hozzájárul az etikus piaci versenyhez,
- A munkatársak olyan szervezetnél dolgoznak, melynek értékeivel azonosulni tudnak.

A fentiekén túl fontos kiemelni, hogy Magyarországon is megjelent a környezeti, szociális és irányítási (Environmental, Social and Governance, ESG) tényezők befektetési döntéshozatalba való beépítése, melynek alkalmazását a Budapesti Értéktőzsde is szorgalmazza, és mellyel összhangban van az ISO 37001 tanúsítvány célja.

Milyen lépések, teendők várnak a szervezetek megfelelésért felelős személyei számára?

A szabvány által előírt főbb elemeket minden esetben az adott szervezetre kell szabni, alapvetően a szervezet kontextusának a megértésére és az előzetesen elvégzett korrupciós kockázatfelmérésre támaszkodva. A tanúsítvány megszerzéséhez szükséges főbb követelmények a következők:

- Korrupciós kockázatok rendszeres felmérése a szervezet egésze, valamint az egyes üzleti partnerek, projektek és tranzakciók vonatkozásában.
- A kockázatfelmérés eredménye alapján detektív és preventív kontrollok kialakítása, rendszeres ellenőrzése, valamint hiányosságok esetén azok fejlesztése.
- A szervezet antikorrupciós szabályzatának, folyamatainak kialakítása.
- Az antikorrupciós szabályok munkavállalóknak, köztük kiemelten a jogi, pénzügyi, beszerzési és emberi erőforrások osztályok vezetésének történő ismertetése. Képesített oktatók által végzett antikorrupciós oktatások szervezése valamennyi érintett munkavállaló számára.
- Törekvés, hogy a munkavállalóknak meg legyen a képessége és a szándéka, hogy jelezzék az etikátlan magatartást.
- Vezetői elköteleződés (tone at the top) az antikorrupció iránt, és ennek megfelelő belső és külső kommunikáció.
- A korrupciós esetek (anonim) bejelentésére szolgáló csatornák kialakítása, valamint a bejelentők védelme. A bejelentések kivizsgálása, nyomon követése és kommunikációja, az irányítási rendszer módosítása a kivizsgált esetek tapasztalatai alapján.
- Szabványhoz kapcsolódó belső ellenőrzési terv kidolgozása és rendszeres végrehajtása.

Belső ellenőrzés és ISO 37001

Hasonlóan a többi ISO irányítási rendszer szabványhoz, az ISO 37001 is előírja belső ellenőrzési tevékenység végzését (9.2. Belső audit fejezet), azaz az antikorrupciós irányítási rendszer működésének rendszeres, legalább éves gyakoriságú, belső audit keretében történő teljes körű ellenőrzését. Az audit programnak meg kell határozni az audit célkitűzéseit, módszertanát, és az auditorok felelősségi körét. Az audit eredményeit jelentésbe kell foglalni, amelyet az adott szervezet operatív és stratégiai vezetésének is jóvá kell hagynia. A jelentésnek proaktív módon a feltárt hiányosságokra vonatkozó fejlesztési javaslatokat is tartalmaznia kell.

Az auditot nem kötelező a klasszikus értelemben vett belső ellenőri funkciónak végeznie, a szabvány megengedi más, megfelelő képzettséggel rendelkező személyek alkalmazását, sőt a tevékenység kiszervezését is. Lényeges szempont ugyanakkor, hogy a kijelölt auditor független legyen az auditált szervezettől vagy szervezeti egységtől. Gyakorlati tapasztalat, hogy auditort abból a szervezeti egységből választják, amely a többi ISO szabvány felülvizsgálatáért is felelős, hiszen a szabványok hasonló felépítése miatt releváns tapasztalattal rendelkezhetnek az audit lefolytatásához. Ilyen esetben fontos biztosítani a megfelelő ISO 37001-specifikus és antikorrupciós oktatást a kijelölt személyeknek, valamint azt, hogy a saját szervezeti egységük ellenőrzését független személyes végezze.

ISO 37001 szabvány állami ajánlása a köztulajdonban lévő álló társaságok vonatkozásában

Az ISO 37001 szabvány a 339/2019 kormányrendelet támogatásához is kiválóan alkalmas, a pénzügyminiszter és a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter által jegyzett, közelmúltban kiadott irányelv¹, valamint a kormány antikorrupciós stratégiája² is követendő jó gyakorlatként nevesíti a tanúsítvány megszerzését. Ennek fő oka, hogy a kormány értékelésében tanúsítvány hatékonyan tudja segíteni a köztulajdonban álló gazdasági társaságokat az antikorrupciós compliance programjuk kialakításában, bevezetésében, fenntartásában és fejlesztésében. Ezenfelül

¹ IRÁNYELV a köztulajdonban álló gazdasági társaságok részére a belső kontrollrendszer kialakításához és működtetéséhez (https://allamhazertar.kormany.hu/download/6/03/b2000/1r%C3%A1nyelv%20k%C3%B6zz%C3%A9rt%C3%A9tel.pdf); 2: A 2020-2022. közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia

² A 2020-2022. közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia

számos olyan működési, teljesítményértékelési és folyamatos fejlesztési kontrollt (PDCA-ciklus) tartalmaz, amelyek az antikorrupció terén a globális bevált gyakorlatot képviselik.

A különböző nemzeti hatóságok körében szintén rendkívül magas az ISO 37001 elismertsége. A régiókban is gyorsan népszerűsítésre tett szert, számos állami tulajdonú, különféle iparágban tevékenykedő nagyvállalat alkalmazza már a szabványt, így többek között a Szlovák Posta, a Prágai Vízművek, az Enel Group régiós vállalatai, és az S.N. Nuclear Electrica. Ezen tapasztalatok, és az ISO által előkészítési fázisban lévő egyéb kapcsolódó szabványok alapján kijelenthető, hogy a felelős üzleti működés és compliance terén a jövő egyértelműen a nemzetközi szabványosítás irányába mutat.

Mit nyújt az ISO 37001 köztulajdonban álló szervezetek számára?

A szabvány alkalmazása minimalizálhatja az államigazgatás számára az esetlegesen felmerülő büntetések számát és mértékét egy hatékony működési struktúrával rendelkező szervezetben, mindamellett a reputációban is nagy szerepet játszhat, hiszen világosan jelzi az antikorrupció melletti elköteleződést.

Azon szervezetek, melyek rendelkeznek a tanúsítvánnyal demonstrálni tudják a többi piaci szereplő, a felügyeleti szervek és az állampolgárok számára is, hogy a szervezet elkötelezett az antikorrupció mellett, és nem tűri meg az etikátlan magatartást, valamint pénzt és erőforrásokat fektet be a korrupció visszaszorítására, és az esetlegesen felmerülő vétségek szankcionálására.

A tanúsítvány megszerzése benchmarkként szolgálhat a hatóságok számára a szervezet etikus működésének értékelésében. Fontos megemlíteni, hogy a tanúsítvány megszerzése nem jelenti azt, hogy a szervezetben nem történhet korrupciós esemény, vagy hogy mindent megtettek a jogsértések megelőzése érdekében, viszont üzenetként szolgál, hogy tudomásul vették és átmentek egy olyan szigorú vizsgálaton, mely megfelel a nemzetközi normáknak. Ennek ellenére bizonyára lesznek társaságok, ahol a tanúsítvány megszerzését követően is megpróbálják és ki is tudják játszani az irányítási rendszert, de annál fontosabb és kihangsúlyozandó szempont, hogy a tanúsítványt elnyert vállalatok ezzel is prezentálják a felelős vállalati kultúrát, elkötelezettséget és a magas etikai normákat.